

Bruselj, 18.12.2018
COM(2018) 857 final

POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

o izvajanju Direktive 2010/64/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. oktobra 2010 o pravici do tolmačenja in prevajanja v kazenskih postopkih

1. Uvod

1.1. Ozadje

Direktiva 2010/64/EU o pravici do tolmačenja in prevajanja v kazenskih postopkih¹ (v nadaljnjem besedilu: Direktiva) je prvi instrument, sprejet na podlagi člena 82(2) Pogodbe o delovanju Evropske unije² (PDEU). Člen 82(2) je pravna podlaga za sprejetje minimalnih pravil o „pravic[ah] posameznikov v kazenskem postopku“ z direktivami.

Direktiva z zagotovitvijo skupnih minimalnih standardov za procesne pravice v kazenskem postopku prispeva k splošnemu cilju povečanja vzajemnega zaupanja z izboljšanjem uporabe načela vzajemnega priznavanja, ki je temeljni kamen območja svobode, varnosti in pravice v EU. H krepitvi vzajemnega zaupanja prispeva z zagotavljanjem doslednejšega izvajanja nekaterih vidikov pravice do poštenega sojenja iz člena 47 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah³ in člena 6 Evropske konvencije o človekovih pravicah.

Direktiva je prvi ukrep v skladu z načrtom za krepitev procesnih pravic osumljenih ali obtoženih oseb v kazenskih postopkih, sprejetim leta 2009 (ukrep A)⁴. Po sprejetju Direktive je bilo na ravni EU opravljeno nadaljnje delo v zvezi s procesnimi pravicami. Do zdaj je EU sprejela pet nadaljnjih direktiv o:

1. pravici do obveščeniosti o pravicah in obdolžitvah ter dostopu do spisa zadeve⁵,
2. pravici do dostopa do odvetnika ter do komunikacije s tretjimi osebami med odvzemom prostosti⁶,
3. krepitvi nekaterih vidikov domneve nedolžnosti in krepitvi pravice biti navzoč na sojenju v kazenskem postopku⁷,
4. procesnih jamstvih za otroke⁸ in
5. brezplačni pravni pomoči⁹.

---

1 UL L 280, 26.10.2010, str. 1.

2 UL C 326, 26.10.2012, str. 47.

3 UL C 326, 26.10.2012, str. 392.

4 Resolucija Sveta z dne 30. novembra 2009 o načrtu za krepitev procesnih pravic osumljenih ali obtoženih oseb v kazenskih postopkih (UL C 295, 4.12.2009, str. 1).

5 Direktiva 2012/13/EU o pravici do obveščeniosti v kazenskem postopku (UL L 142, 1.6.2012, str. 1).

6 Direktiva 2013/48/EU o pravici do dostopa do odvetnika v kazenskem postopku in v postopkih na podlagi evropskega naloga za prijetje ter pravici do obvestitve tretje osebe ob odvzemu prostosti in do komunikacije s tretjimi osebami in konzularnimi organi med odvzemom prostosti (UL L 294, 6.11.2013, str. 1).

7 Direktiva (EU) 2016/343 o krepitvi nekaterih vidikov domneve nedolžnosti in krepitvi pravice biti navzoč na sojenju v kazenskem postopku (UL L 65, 11.3.2016, str. 1).

8 Direktiva (EU) 2016/800 o procesnih jamstvih za otroke, ki so osumljene ali obdolžene osebe v kazenskem postopku (UL L 132, 21.5.2016, str. 1).

9 Direktiva (EU) 2016/1919 o brezplačni pravni pomoči za osumljene in obdolžene osebe v kazenskem postopku ter za zahtevane osebe v postopku na podlagi evropskega naloga za prijetje (UL L 297, 4.11.2016, str. 1).

1.2. Namen in glavni elementi Direktive

Direktiva omogoča praktično uporabo pravice do poštenega sojenja, ki vključuje pravico osumljencev ali obdolžencev do tolmačenja in prevajanja v kazenskem postopku¹⁰.

Direktiva določa splošno pravico do tolmačenja in prevajanja v kazenskem postopku od trenutka, ko pristojni organi osebe obvestijo, da so osumljene ali obdolžene storitve kaznivega dejanja, do zaključka postopka.

Člen 2 določa pravico do tolmačenja v sodnem postopku in od držav članic zahteva, da nemudoma zagotovijo tolmača ne samo v kazenskem postopku in postopku na podlagi evropskega naloga za prijetje, temveč tudi za komuniciranje med osumljencem ali obdolžencem in njegovim pravnim svetovalcem.

Člen 3 določa pravico do prevajanja v kazenskem postopku in postopku na podlagi evropskega naloga za prijetje ter od držav članic zahteva, da v razumnem roku zagotovijo pisni prevod dokumentov, ki so bistveni za uveljavljanje pravice do obrambe.

1.3. Področje uporabe poročila

V poročilu je ocenjena uporaba Direktive v skladu s členom 10 Direktive, ki določa, da mora Komisija Evropskemu parlamentu in Svetu predložiti poročilo, v katerem oceni, v kolikšnem obsegu so države članice sprejele potrebne ukrepe za uskladitev z Direktivo.

Opis in analiza v tem poročilu temeljita predvsem na informacijah, ki so jih države članice Komisiji predložile v okviru priglasitve nacionalnih ukrepov, s katerimi je Direktiva prenesena v nacionalno pravo. Poročilo temelji tudi na javno razpoložljivih študijah Agencije Evropske unije za temeljne pravice¹¹ ali zunanjih zainteresiranih strani, v katerih je bilo ocenjeno izvajanje direktiv o procesnih pravicah z uporabo nepovratnih sredstev za ukrepe v okviru programa za pravosodje¹².

---

10 Sodišče EU je do zdaj trikrat razlagalo Direktivo 2010/64/EU. Glej sodbe Sodišča z dne 15. oktobra 2015 v zadevi Covaci, C-216/14, z dne 9. junija 2016 v zadevi Balogh, C-25/15, in z dne 12. oktobra 2017 v zadevi Sleutjes, C-278/16.

11 Študija Agencije Evropske unije za temeljne pravice (FRA) z naslovom *Rights of suspected and accused persons across the EU: translation, interpretation and information* (Pravice osumljenih in obdolženih oseb v EU: prevajanje, tolmačenje in obveščanje), november 2016. Na voljo na povezavi <http://fra.europa.eu/en/publication/2016/rights-suspected-and-accused-persons-across-eu-translation-interpretation-and>.

12 Glej študijo Sveta odvetniških združenj Evrope (ECCB) „*TRAINAC Assessment, good practices and recommendations on the right to interpretation and translation, the right to information and the right of access to a lawyer in criminal proceedings*“ (Ocena, dobre prakse in priporočila v zvezi s pravico do tolmačenja in prevajanja, pravico do obveščnosti ter pravico do dostopa do odvetnika v kazenskem postopku), objavljeno leta 2016. Na voljo na povezavi <http://europeanlawyersfoundation.eu/wp-content/uploads/2015/04/TRAINAC-study.pdf>. Glej tudi študiji z naslovoma *Inside Police Custody* (V policijskem pridržanju) in *Inside Police Custody 2* (V policijskem pridržanju 2), ki ju je pripravil *Irish Council for Civil Liberties* (Irski svet za temeljne svoboščine) v letih 2014 in 2018. Na voljo na povezavi: https://intersentia.be/nl/pdf/viewer/download/id/9781780681863_0/.

Poročilo je osredotočeno na ukrepe, ki so jih države članice sprejele do zdaj za izvajanje Direktive. V njem je ocenjeno, ali so države članice prenesle Direktivo v določenem roku ter ali njihova nacionalna zakonodaja dosega cilje in izpolnjuje zahteve Direktive.

2. Splošna ocena

V skladu s členom 9 so morale države članice Direktivo prenesti v nacionalno pravo do 27. oktobra 2013. Do datuma izteka roka za prenos 16 držav članic Komisiji ni sporočilo potrebnih ukrepov: Belgija, Bolgarija, Irska, Grčija, Španija, Italija, Ciper, Litva, Luksemburg, Madžarska, Malta, Avstrija, Romunija, Slovenija, Slovaška in Finska. Zato se je Komisija 29. novembra 2013 odločila, da proti tem 16 državam članicam začne postopke za ugotavljanje kršitev na podlagi člena 258 PDEU zaradi neizpolnjene ali delno izpolnjene obveznosti sporočanja ukrepov za prenos.

Glavni cilj Komisije je zagotoviti, da vse države članice prenesejo zahteve iz Direktive v svoje nacionalno pravo, tako da se pravice, ki jih vsebuje, zaščitijo v vsej Evropski uniji. Prenos Direktive je osnovni pogoj za ustrezno oceno, v kakšnem obsegu so države članice sprejele vse potrebne ukrepe za usklajitev z Direktivo. Komisija je začela ocenjevati skladnost nacionalnih ukrepov z Direktivo, čim so jih države članice sporočile. Zaradi zamud pri prenosu¹³ se je zavlekel celotni proces ocenjevanja. Nekatere postopke za ugotavljanje kršitev zaradi neizpolnjene ali delno izpolnjene obveznosti sporočanja je bilo mogoče končati šele leta 2018 po zakonodajnih spremembah, ki so jih sprejele države članice¹⁴. V teh okoliščinah in ob upoštevanju kompleksnosti ocene vseh ukrepov, ki jih je sporočilo 27 držav članic, za katere je Direktiva zavezujoča, zlasti glede njihovih različnih nacionalnih pravnih sistemov, Komisija poročila ni mogla predložiti prej.

Čeprav je vpliv Direktive omejen na določitev minimalnih pravil in so zato mogoče razlike med nacionalnimi sistemi kazenskega procesnega prava, Direktiva določa jasne obveznosti držav članic.

Pri ocenjevanju so bila ugotovljena nekatera vprašanja glede skladnosti v več državah članicah, zlasti v zvezi s komunikacijo med osumljencem ali obdolžencem in njegovim pravnim svetovalcem, prevajanjem bistvenih dokumentov ter stroški tolmačenja in prevajanja. Take razlike lahko, če ne bodo odpravljene, negativno vplivajo na učinkovitost pravic iz Direktive. Komisija bo sprejela vse potrebne ukrepe za zagotovitev skladnosti z Direktivo v vsej Evropski uniji, vključno s tem, da bo po potrebi začela postopek za ugotavljanje kršitev na podlagi člena 258 Pogodbe o delovanju Evropske unije.

Danska v skladu s členoma 1 in 2 Protokola (št. 22) ne sodeluje pri sprejetju te direktive, ki zato zanjo ni zavezujoča in se v njej ne uporablja. Zato Danska ni upoštevana v naslednji oceni.

---

13 Luksemburg je Direktivo na primer prenesel šele marca 2017, Litva pa je maja 2017 priglasila nove ukrepe za dokončanje prenosa Direktive.

14 Zadevi v zvezi z Luksemburgom in Litvo sta bili končani januarja 2018.

V skladu s členom 3 Protokola (št. 21) o stališču Združenega kraljestva in Irske glede območja svobode, varnosti in pravice, sta Združeno kraljestvo in Irska uradno izrazila željo po sodelovanju pri sprejetju in uporabi Direktive.

3. Posebne točke ocene

3.1. Vsebina in področje uporabe (člen 1)

Člen 1 Direktive določa, da sta vsebina in področje uporabe Direktive zagotavljanje pravice do prevajanja in tolmačenja v kazenskem postopku za osumljence in obdolžence, ki ne govorijo ali razumejo jezika postopka. Glavni namen Direktive je omogočiti uporabo teh pravic v praksi, da se zagotovi pravica do poštenega sojenja. Pravica do tolmačenja in prevajanja se uporablja tudi v postopku na podlagi evropskega naloga za prijetje.

3.1.1. Področje uporabe – člen 1(2)

Člen 1(2) Direktive določa, da se pravica do tolmačenja in prevajanja v kazenskem postopku in postopku za izvrševanje evropskega naloga za prijetje uporablja od trenutka, ko pristojni organi obvestijo osebo, da je osumljena ali obdolžena storitve kaznivega dejanja, do zaključka postopka, kar pomeni do dokončne in pravnomočne odločbe, ki je ni več mogoče izpodbijati.

V večini držav članic sta čas in trajanje uporabe pravice do tolmačenja in prevajanja zagotovljena s splošno določbo, ki opredeljuje čas, ko se pravica uporablja (npr. „kadar koli v času kazenskega postopka“, „ves čas trajanja kazenskega postopka“, „v kazenskem postopku“, „med izvajanjem procesnih dejanj“). Čas in način, kako so osebe obveščene, da so osumljene ali obdolžene storitve kaznivega dejanja, pa v večini držav članic nista izrecno navedena v ukrepih za prenos, vendar je bilo o njiju mogoče sklepati iz podrobne analize različnih faz kazenskega postopka v zadevnih pravnih redih.

3.1.2. Manjše kršitve – člen 1(3)

Člen 1(3) Direktive zagotavlja, da kadar je z nacionalnimi predpisi določeno, da lahko sankcije za manjše kršitve naloži organ, ki ni sodišče, pristojno za kazenske zadeve, in je zoper naložitev takšne sankcije možna pritožba na sodišče, se pravica do tolmačenja in prevajanja odobri za pritožbene postopke.

Ta določba je upoštevana za večino držav članic (16 držav članic), v katerih so upravni organi, policija ali sodišča, pristojna za nekazenske zadeve, odgovorni za obravnavo manjših kršitev. V ostalih državah članicah se ta določba ne uporablja, ker sankcije za manjše kršitve vedno naložijo sodišča, pristojna za kazenske zadeve.

3.1.3. Člen 1(4)

Člen 1(4) določa, da Direktiva ne vpliva na nacionalno pravo glede navzočnosti pravnega svetovalca v kateri koli fazi kazenskega postopka, niti na nacionalno pravo glede pravice osumljenca ali obdolženca do vpogleda v dokumente v kazenskem postopku.

Samo osem držav članic je to določbo preneslo izrecno, o skladnosti ostalih držav članic pa je bilo mogoče sklepati na podlagi analize obstoječe nacionalne zakonodaje.

3.2. Pravica do tolmačenja (člen 2)

Člen 2 Direktive določa pravico do tolmačenja v kazenskem postopku. Od držav članic zahteva, da nemudoma zagotovijo tolmača v kazenskem postopku in postopku na podlagi evropskega naloga za prijete, vključno za komuniciranje med osumljencem ali obdolžencem in njegovim pravnim svetovalcem. Države članice morajo vzpostaviti mehanizem, da ocenijo, ali osumljenec ali obdolženec razume jezik postopka. Tudi možnost izpodbijanja zavrnitve imenovanja tolmača in kakovosti tolmačenja mora biti jasno določena. Države članice morajo poskrbeti tudi, da je zagotovljeno tolmačenje zadostne kakovosti zaradi zagotovitve pravičnega postopka.

3.2.1. Tolmačenje pred preiskovalnimi in sodnimi organi – člen 2(1)

V skladu s členom 2(1) države članice zagotovijo, da se osumljencem ali obdolžencem, ki ne govorijo ali ne razumejo jezika kazenskega postopka, nemudoma zagotovi tolmačenje pred preiskovalnimi in sodnimi organi, vključno med policijskim zaslišanjem, med vsemi sodnimi obravnavami in na katerem koli potrebnem vmesnem zaslišanju.

Večina držav članic zagotavlja tolmačenje v vseh fazah kazenskega postopka, kar vključuje predobravnavno fazo in fazo sojenja, s splošno določbo v svoji nacionalni zakonodaji. Nekatere države članice so uvedle različne določbe za posamezne faze. Kar pa zadeva zahtevo, da je treba tolmačenje osumljencem in obdolžencem zagotoviti „nemudoma“, to izrecno določa samo 11 držav članic, kar krni skladnost z Direktivo.

3.2.2. Tolmačenje za komuniciranje s pravnim svetovalcem – člen 2(2)

Člen 2(2) določa pravico do prejetja storitev tolmačenja za komuniciranje med osumljenci ali obdolženci in njihovimi pravnimi svetovalci glede zaslišanj v postopku ali vložitve pritožbe ali drugih vlog v postopku.

Večina držav članic je v nacionalno zakonodajo izrecno uvedla določbo o pravici do tolmačenja za komuniciranje s pravnim svetovalcem. V nekaterih državah članicah pa je ta pravica navedena samo v pravni praksi, pripombah k nacionalnim aktom ali sodni praksi in določbah, ki zagotavljajo splošno pravico do tolmačenja, kar krni skladnost z Direktivo. V nekaterih drugih državah članicah je ta pravica v nasprotju z Direktivo pogojena s posebno prošnjo osumljenca ali obdolženca ali njegovega pravnega svetovalca. V eni državi članici kazenski organi najprej imenujejo pravnega svetovalca kot tolmača, če zna jezik osumljenca ali obdolženca, usposobljenega tolmača pa zagotovijo samo kot drugo možnost.

Večina držav članic navaja, za katera procesna dejanja velja pravica do tolmačenja pri komuniciranju s pravnim svetovalcem.

3.2.3. Pomoč osebam z motnjami sluha ali govora – člen 2(3)

V členu 2(3) je navedeno, da pravica do tolmačenja vključuje ustrezno pomoč osebam z motnjami sluha ali govora.

Večina držav članic je osebno področje uporabe te določbe omejila na „gluhe in neme osebe“, „gluhe in naglušne osebe“ ali „gluhoslepe osebe“. Zdi se, da je tako izrazje preveč omejujoče, da bi zajelo vse motnje sluha in govora.

V zvezi z „ustrezno pomočjo“, odobreno tej kategoriji oseb, 10 držav članic izrecno določa storitve tolmača znakovnega jezika, medtem ko sedem držav članic navaja samo storitve tolmačenja na splošno. V desetih državah članicah dajejo pri zagotavljanju ustrezne pomoči prednost pisnemu komuniciranju. V nekaterih državah članicah lahko ustrezno pomoč zagotovijo osebe, ki jih osumljenec ali obdolženec pozna.

3.2.4. Ocena potrebe po pomoči – člen 2(4)

V skladu s členom 2(4) morajo države članice vzpostaviti postopek ali mehanizem za ugotavljanje, ali osumljenci ali obdolženci govorijo in razumejo jezik kazenskega postopka ter ali potrebujejo pomoč tolmača.

Večina držav članic določa obveznost ocenjevanja potrebe po tolmačenju v vsaki fazi postopka, vendar brez vzpostavitve posebnega mehanizma za ta namen. Samo dve državi članici sta vzpostavili poseben mehanizem.

3.2.5. Pravica do ugovora in pritožbe – člen 2(5)

V skladu s členom 2(5) morajo države članice zagotoviti, da imajo osumljenci ali obdolženci pravico do ugovora odločitvi o nepotrebnosti tolmačenja in možnost pritožbe, da zagotovljeno tolmačenje ni dovolj kakovostno za zagotovitev pravičnega postopka.

V zvezi s pravico do ugovora odločitvi o nepotrebnosti tolmačenja je samo 10 držav članic v svoji zakonodaji uvedlo postopke, ki se nanašajo na ta postopek pregleda. Ostale države članice uporabljajo obstoječe splošne postopke za pritožbo zoper odločitve preiskovalnih in sodnih organov ter vložitev pritožb ali ugovorov med kazenskim postopkom.

Kar zadeva možnost pritožbe glede kakovosti tolmačenja, je tak pritožbeni postopek navedlo 15 držav članic. Ostale države članice uporabljajo splošne postopke vložitev pritožb in ugovorov ali celo pritožb zaradi kršitve procesnih pravic do obrambe. Možnost zamenjave tolmača zaradi nezadostne kakovosti storitev tolmačenja je zagotovljena v večini držav članic.

3.2.6. Komunikacijska tehnologija – člen 2(6)

Člen 2(6) državam članicam dovoljuje, da lahko, kadar je to primerno, uporabljajo komunikacijske tehnologije, kot so videokonferenca, telefon ali internet, razen če je za zagotovitev pravičnega postopka potrebna fizična navzočnost tolmača.

Polovica držav članic se je odločila za sprejetje te možnosti. Med njimi 12 držav članic uporablja omejitve v skladu s členom 2(6) Direktive. Dve državi članici navajata, da uporaba komunikacijske tehnologije ne sme ovirati pravic osumljenca ali obdolženca do obrambe.

3.2.7. Tolmačenje v postopkih na podlagi evropskega naloga za prijetje – člen 2(7)

Člen 2(7) zahteva, da države članice poskrbijo, da se tolmačenje zagotovi tudi v postopku za izvajanje evropskega naloga za prijetje. To določbo so pravilno prenesle skoraj vse države članice, razen ene.

3.2.8. Kakovost tolmačenja – člen 2(8)

V skladu s členom 2(8) mora biti tolmačenje dovolj kakovostno, da se zagotovi pravičen postopek, zlasti z zagotovitvijo, da so osumljenci ali obdolženci seznanjeni s svojim primerom in sposobni uveljavljati svojo pravico do obrambe. Skoraj vse države članice so to določbo prenesle, čeprav večina držav članic ne navaja izrecno kakovosti tolmačenja. Med temi jih 16 zahteva, da so tolmači, ki so udeleženi v postopku, registrirani ali zapriseženi tolmači ali vključeni v zadevne sezname, ki so na voljo kazenskim organom, ob upoštevanju skladnosti s sklopom meril kakovosti.

3.3. Pravica do prevajanja bistvenih dokumentov (člen 3)

Člen 3 Direktive določa pravico do prevajanja v kazenskem postopku in postopku na podlagi evropskega naloga za prijetje ter od držav članic zahteva, da v razumnem roku zagotovijo pisni prevod dokumentov, ki so bistveni za uveljavljanje pravice do obrambe. Ta pravica vključuje možnost izpodbijanja zavrnitve odobritve prevajanja in možnost izpodbijanja kakovosti prevoda. Kot izjema sta pod strogimi pogoji dovoljena ustno prevajanje in odpoved pravici do prevajanja. Države članice bi morale zagotoviti tudi kakovost storitev prevajanja.

3.3.1. Prevajanje bistvenih dokumentov – člen 3(1)

V skladu s členom 3(1) se osumljencem ali obdolžencem, ki ne razumejo jezika kazenskega postopka, v razumnem roku zagotovi pisni prevod vseh dokumentov, ki so bistveni za omogočanje uveljavljanja njihove pravice do obrambe in za zagotovitev pravičnega postopka¹⁵.

Večina držav članic, razen ene, predpisuje pisno prevajanje bistvenih dokumentov. Večina držav članic izrecno zahteva, da se prevodi zagotovijo „v razumnem roku“, ali pa uporabljajo

---

¹⁵ Sodišče je v zadevi Sleutjes, C-278/16, odločilo, da „nalog, ki je določen v nacionalnem pravu za sankcioniranje manj hudih kaznivih dejanj in ki ga izda sodnik ob koncu enostranskega poenostavljenega postopka, pomeni ‚bistven dokument‘ v smislu [člena 3(1) Direktive]“ (točka 34), ker „hkrati pomeni obtožni akt in sodbo v smislu člena 3(2) Direktive 2010/64“ (točka 31).

podobne izraze, kot so „nemudoma“, „čim je mogoče“ ali „čim je izvedljivo“. V osmih državah članicah nacionalna zakonodaja ne določa, da se prevod bistvenih dokumentov zagotovi v razumnem roku, kar krni skladnost z Direktivo.

3.3.2. Opredelitev bistvenih dokumentov – člen 3(2)

V skladu s členom 3(2) bistveni dokumenti vključujejo vsako odločbo o odvzemu prostosti, vsako obtožnico in vsako sodbo.

Večina držav članic našteva dokumente, ki jih je treba šteti za bistvene v skladu s to določbo, čeprav ne uporabljajo nujno izraza „bistveni dokumenti“. Seznam dokumentov, ki jih je treba prevesti, je večinoma okviren in omogoča prevajanje dodatnih dokumentov poleg tistih, za katere je obvezno.

V nekaterih državah članicah skladnost ni zagotovljena, saj seznam dokumentov za prevajanje ne vključuje vseh dokumentov iz Direktive (npr. prevedejo se samo deli obtožnice ali pa se ne prevedejo vsi dokumenti o ukrepih odvzema prostosti).

3.3.3. Odločitev o bistvenosti dokumenta – člen 3(3)

Člen 3(3) določa, da morajo pristojni organi za vsak primer posebej odločiti, ali je bistven še kakšen drug dokument, ter da lahko osumljenci ali obdolženci ali njihovi pravni svetovalci v ta namen vložijo utemeljeno zahtevo.

Večina držav članic dovoljuje zahtevo po prevodu dodatnih dokumentov, ki so bistveni za osumljenca ali obdolženca. Toda šest držav članic osumljencem ali obdolžencem ali njihovim pravnim svetovalcem ne dovoljuje vložitve utemeljene zahteve za prevod dodatnega dokumenta. Približno polovica držav članic navaja nekatera splošna merila za določitev bistvenosti dokumentov (npr. kadar so nujni za uveljavljanje pravice do obrambe ali kadar je to v interesu pravičnosti na splošno).

3.3.4. Odsotnost zahteve za prevajanje nepomembnih delov bistvenih dokumentov – člen 3(4)

Člen 3(4) določa, da ni treba prevesti delov bistvenih dokumentov, ki za osumljence ali obdolžence niso pomembni za razumevanje zadeve proti njim.

Večina držav članic je uporabila to neobvezno določbo. V nacionalnih zakonodajah se razlogi, ki utemeljujejo, zakaj se deli ne prevajajo, razlikujejo, zajemajo pa od tega, da za osumljence ali obdolžence niso pomembni za razumevanje zadeve proti njim, do tega, da niso pomembni za uveljavljanje pravice do obrambe.

Nekaj držav članic presega ta minimalni standard in določa, da je treba bistvene dokumente vedno prevesti v celoti in ne samo njihovih pomembnih delov.

3.3.5. Pravica do ugovora in pritožbe – člen 3(5)

V skladu s členom 3(5) morajo države članice zagotoviti, da imajo osumljenci ali obdolženci pravico do ugovora odločitvi o nepotrebnosti prevajanja dokumentov ali delov in možnost pritožbe, da prevod ni dovolj kakovosten za zagotovitev pravičnega postopka.

V zvezi s pravico do ugovora odločitvi o nepotrebnosti prevajanja dokumentov je samo osem držav članic (kot pri členu 2(5)) v svoji zakonodaji uvedlo posebne postopke, ki se nanašajo na postopek pregleda. Ostale države članice uporabljajo obstoječe splošne postopke za pritožbo zoper odločitve preiskovalnih in sodnih organov ter vložitev pritožb ali ugovorov med kazenskim postopkom.

Kar zadeva možnost pritožbe glede kakovosti prevoda, je manj kot polovica držav članic določila poseben pritožbeni postopek. Ostale države članice napotujejo na splošne postopke vložitve pritožb in ugovorov ali celo pritožb zaradi kršitve procesnih pravic do obrambe.

Čeprav Direktiva tega ne določa, je šest držav članic naredilo korak dlje in določilo možnost zamenjave prevajalca, če so bili njegovi prevodi nezadostne kakovosti.

3.3.6. Prevod evropskega naloga za prijetje – člen 3(6)

Člen 3(6) določa, da se prevod evropskega naloga za prijetje zagotovi v okviru zadevnega postopka.

To določbo so pravilno prenesle skoraj vse države članice, razen štirih. Med temi državami članicam je v večini izrecno določena pravica do prevoda evropskega naloga za prijetje.

3.3.7. Ustno prevajanje ali ustni povzetek bistvenih dokumentov – člen 3(7)

Člen 3(7) določa izjemo, da se lahko namesto pisnega prevoda zagotovi ustni prevod ali ustni povzetek bistvenih dokumentov, če ustni prevod ali ustni povzetek ne ogroža pravičnosti postopka.

Skoraj vse države članice so se odločile vključiti to izjemo v svojo nacionalno zakonodajo. Te izjeme nista prenesli le dve državi članici, v katerih je prevod bistvenih dokumentov vedno zagotovljen.

Med državami članicami, ki so prenesle to možnost, jih šest navaja, da je zagotovljeno ustno prevajanje ali ustni povzetek, če to ne posega v pravičnost postopka. Nekatere druge države članice ne navajajo, da so ustni prevodi izjema glede na pisne prevode, in v praksi včasih ni jasno, ali je tako, saj se zdi, da so pravilo ustni prevodi.

3.3.8. Odpoved pravici do prevajanja – člen 3(8)

Člen 3(8) dovoljuje odpoved pravici do prevoda dokumentov, če so osumljenci ali obdolženci prejeli predhodni pravni nasvet ali so bili kako drugače popolnoma seznanjeni s posledicami odpovedi tej pravici ter če je bila odpoved nedvoumna in prostovoljna.

To možnost je prenesla večina držav članic. Od teh so vse vključile zahtevo, da mora biti osumljenec ali obdolženec popolnoma seznanjen s posledicami take odpovedi, bodisi z uporabo podobnih izrazov ali naložitvijo obveznosti obveščanja kazenskimi organi. Vendar zelo malo držav članic izrecno določa, da mora biti odpoved nedvoumna in prostovoljna.

Deset držav članic presega minimum iz te določbe in ne določajo možnosti odpovedi pravici do prevajanja bistvenih dokumentov v kazenskem postopku.

3.3.9. Kakovost prevoda – člen 3(9)

V skladu s členom 3(9) mora biti prevod dovolj kakovosten, da se zagotovi pravičen postopek, zlasti z zagotovitvijo, da so osumljenci ali obdolženci seznanjeni s svojim primerom in sposobni uveljavljati svojo pravico do obrambe.

Čeprav večina držav članic kakovosti prevoda ne navaja izrecno, pa zagotavljajo zadostno kakovost prevajanja z zahtevo, da so prevajalci, udeleženi v postopku, registrirani ali zapriseženi prevajalci ali vključeni v zadevne sezname, ki so na voljo kazenskimi organi, ob upoštevanju skladnosti s sklopom meril kakovosti. Te določbe nista prenesli samo dve državi članici.

3.4. Stroški tolmačenja in prevajanja (člen 4)

V skladu s členom 4 stroške tolmačenja in prevajanja v kazenskem postopku nosijo države članice ne glede na izid postopka.

To določbo so ustrezno prenesle skoraj vse države članice, razen treh. V večini držav članic zahteva, da se stroški tolmačenja in prevajanja krijejo „ne glede na izid postopka“, izhaja iz drugih nacionalnih določb, ki zagotavljajo, da se pravica do tolmačenja in prevajanja uporablja v predobravnavni fazi in med sojenjem ter da zadevnih stroškov ne nosi osumljenec ali obdolženec. Nekatere države članice določajo, da stroške tolmačenja in prevajanja v kazenskem postopku nosi država. Nekatere druge države članice določajo, da stroške nosijo določeni organi (npr. predobravnavni organi v predobravnavni fazi in sodišča v fazi sojenja).

3.5. Kakovost tolmačenja in prevajanja (člen 5)

Člen 5 določa obveznost držav članic, da sprejmejo ukrepe za zagotovitev kakovosti tolmačenja in prevajanja. Poleg tega si morajo države članice prizadevati za vodenje registrov tolmačev in prevajalcev ter jih dati na voljo pravnim svetovalcem in zadevnim organi.

3.5.1. Konkretni ukrepi za zagotovitev kakovosti – člen 5(1)

V skladu s členom 5(1) države članice sprejmejo konkretne ukrepe, s katerimi zagotovijo, da zagotovljeno tolmačenje in prevajanje ustrezata kakovosti, zahtevani v členu 2(8) in členu 3(9) Direktive.

Kot je bilo navedeno zgoraj, je večina držav članic uvedla ukrepe za zagotovitev kakovosti tolmačenja in prevajanja predvsem z določbami, ki urejajo poklic tolmačev in prevajalcev, ter s posebnimi zahtevami glede usposobljenosti.

Nekatere države članice so za zagotovitev zadostne kakovosti tolmačenja in prevajanja sprejele posebne ukrepe, ki presegajo določbe Direktive, tako da so uredile poklic tolmačev in prevajalcev ali so se sklicevale na načela ravnanja ali etične zahteve za tolmače in prevajalce.

3.5.2. Registri prevajalcev in tolmačev – člen 5(2)

Člen 5(2) določa, da si države članice prizadevajo za ustanovitev registra ali registrov neodvisnih prevajalcev in sodnih tolmačev, ki so ustrezno usposobljeni.

Čeprav ta člen od držav članic ne zahteva, da vzpostavijo register, ima večina držav članic register ali registre tolmačev in prevajalcev, le nekatere pa še niso sprejele nobenih ukrepov v tej smeri. V šestih državah članicah je predpisano, da so lahko v izjemnih primerih, ki so večinoma povezani z nerazpoložljivostjo tolmača/prevajalca, neobstoje tolmača/prevajalca za določen jezik ali nesorazmernimi stroški, k udeležbi v postopku pozvani tolmači/prevajalci, ki niso vključeni v uradne registre ali sezname.

3.5.3. Zaupnost – člen 5(3)

Člen 5(3) določa, da morajo države članice zagotoviti, da tolmači in prevajalci pri opravljanju svoje vloge spoštujejo zaupnost.

V večini držav članic je predpisana posebna zahteva glede zaupnosti za tolmače in prevajalce, ki se uporablja v kazenskem postopku, v nekaterih pa splošnejša obveznost zaupnosti. Dve državi članici te določbe nista prenesli, ker tolmačem in prevajalcem nista naložili obveznosti zaupnosti, kar je v nasprotju z Direktivo.

3.6. Strokovno usposabljanje (člen 6)

V skladu s členom 6 države članice prosijo odgovorne za usposabljanje sodnikov, tožilcev in zaposlenih v sodstvu, ki sodelujejo v kazenskih postopkih, naj pozornost zlasti namenijo posebnosti komuniciranja s pomočjo tolmača, da se zagotovi uspešno in učinkovito komuniciranje.

Na splošno večina držav članic te določbe ni prenesla izrecno. Vendar njihovi nacionalni sistemi na splošno vključujejo ukrepe mehkega prava, s katerimi so zagotovljeni programi usposabljanja za pravosodno osebje. V več državah članicah usposabljanje sodnikov, tožilcev in pravosodnega osebja vključuje posebne elemente o posebnostih komuniciranja s pomočjo tolmača.

3.7. Vodenje evidence (člen 7)

Člen 7 Direktive določa obveznost vodenja evidence za države članice, kadar je na zaslišanju navzoč tolmač, kadar je zagotovljen ustni prevod ali ustni povzetek bistvenih dokumentov ter kadar se osumljenec ali obdolženec odpove pravici do prevajanja.

Obveznost vodenja evidence je bila ustrezno prenesena v večini držav članic. V teh državah članicah je določena obveznost vodenja evidence pomoči tolmača na zaslišanju pred preiskovalnim ali sodnim organom ter uporabe ustnega prevoda ali ustnega povzetka bistvenih dokumentov.

Večinoma je določena tudi obveznost, da se vodi evidenca uporabe odpovedi pravici do prevajanja. Pri sedmih državah članicah je o obveznosti vodenja evidence mogoče sklepati iz splošnih določb o dolžnosti vodenja podrobne evidence ali zapisnika o vseh dejanjih v zvezi z vsemi fazami kazenskega postopka. Ena država članica ne predpisuje posebne obveznosti vodenja evidence o navzočnosti tolmača ali o tem, da je bil zagotovljen ustni prevod.

Kar zadeva pristojnost za vodenje evidence, so v večini držav članic preiskovalni organi odgovorni, da jih vodijo v predobravnavni fazi, v fazi sodnega postopka pa je to dolžnost sodišča – to vlogo običajno opravlja sodni tajnik.

4. Sklepne ugotovitve

Direktiva je bila uvedena, da se omogoči uporaba posebne pravice do poštenega sojenja, in sicer pravice osumljencev in obdolžencev do prevajanja in tolmačenja v kazenskem postopku in postopku na podlagi evropskega naloga za prijetje.

Direktiva ima z vzpostavitvijo skupnih evropskih minimalnih standardov znaten vpliv na varstvo osumljencev in obdolžencev v državah članicah z zagotavljanjem skladnejšega izvajanja pravic in jamstev iz členov 47 in 48 Listine o temeljnih pravicah ter člena 6 Evropske konvencije o človekovih pravicah. Tako prispeva k izboljšanju medsebojnega zaupanja med državami članicami, kot je določeno v načrtu za krepitev procesnih pravic osumljenih ali obtoženih oseb v kazenskih postopkih.

Na splošno je Direktiva EU zagotovila dodano vrednost z izboljšanjem varstva državljanov, udeleženih v kazenskem postopku, zlasti v nekaterih državah članicah, v katerih pravica do prevajanja in tolmačenja prej ni obstajala.

Obseg učinka Direktive na države članice je različen in odvisen od vzpostavljenih nacionalnih sistemov kazenskega prava. V oceni je poudarjeno, da v nekaterih državah članicah še vedno obstajajo težave v zvezi s ključnimi določbami Direktive. Tako je zlasti v zvezi s komunikacijo med osumljencem ali obdolžencem in njegovim pravnim svetovalcem, prevajanjem bistvenih dokumentov ter stroški tolmačenja in prevajanja.

Ocena kaže tudi, da v tem trenutku ni potrebe po reviziji Direktive, vendar je mogoče njeno uporabo v praksi dodatno izboljšati. Komisija bo še naprej ocenjevala skladnost držav članic z Direktivo in bo sprejela vse potrebne ukrepe za zagotovitev skladnosti z Direktivo v vsej Evropski uniji.